

Д'яченко К. С.,

здобувач третього рівня вищої освіти,
під науковим керівництвом д-ра держ. упр., професора Круглова В. В.,
Національний технічний університет
«Харківський політехнічний інститут»,
м. Харків, Україна

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОГО МЕХАНІЗМУ УПРАВЛІННЯМ ДПП В УКРАЇНІ

CURRENT ISSUES OF THE REGULATORY AND LEGAL MECHANISM OF PPP MANAGEMENT IN UKRAINE

Повномасштабне вторгнення російської федерації в Україну та збройна агресія спричинили величезні руйнування інфраструктури. Одним із ключових викликів для успішного післявоєнного відновлення України є як відновлення зруйнованої інфраструктури, так і її глибинна модернізація, її приведення рівня до європейських та загальносвітових стандартів. Для реалізації цих непростих завдань наша держава потребуватиме значних фінансових ресурсів.

Державно-приватне партнерство (ДПП) може виступити дієвим засобом для залучення як міжнародних, так і внутрішніх інвестицій у сферу інфраструктури. Проекти державно-приватного партнерства можуть задовольнити частину пропозицій інвестиційного напрямку та створити сприятливі, передбачувані умови співпраці для зовнішніх партнерів з Україною.

Проте як привабливість, так і успішність реалізації програм ДПП залежить від якості внутрішніх умов країни та вирішення викликів, що виникають на шляху до створення ефективної моделі ДПП. Саме такими викликами є стан нормативно-правового механізму регулювання ДПП в Україні та стала і прогнозована регуляторна політика щодо ДПП.

Українське законодавство про ДПП складається з “центрального” Закону України «Про державно-приватне партнерство», спеціального законодавства в

сфері концесій та підзаконних актів, що регулюють окремі питання в сфері ДПП [1]. Характерна особливість тут, що наш окремий закон про ДПП не поширюється на концесії, як тип державно-приватного співробітництва, за результатами якого за рахунок інвестора створюється чи реконструюється державне майно.

Тобто, можна прийти до висновку, що в цілому законодавство України є надто загальним і не визначає окремо процеси співпраці партнерів з державного і приватного секторів з урахуванням окремих особливостей різних видів ДПП. Наприклад, окремо для DBO (Design, Build, Operate – проектування, будівництво, управління) чи BOT (Build, Operate, Transfer – будівництво, управління, передача) [2].

Аналіз українського законодавства про ДПП також демонструє, що вітчизняні термінологія, визначення та поняття в ньому можуть досить сильно відрізнятися від європейського законодавства. Це також є одним з викликів для реалізації євроінтеграційного процесу України, що потребуватиме в тому числі і значної законотворчої роботи та прогресивних змін.

Не можна не звернути увагу й на регулювання процедур моніторингу та оцінювання результатів реалізації проектів ДПП. Вивчення поточного законодавства та розгляд окремих кейсів може продемонструвати такі проблеми, як то досить опосередкований підхід нормотворців до регламентації питань контролю за реалізацією таких проектів та регулювання процедур моніторингу ефективності проектів, що часто потребують комплексної оцінки за багатьма параметрами.

Постають і питання щодо відсутності спеціальних і дійсно ефективних норм щодо реалізації процедур контролю за обов'язковістю виконання своїх зобов'язань сторонами договорів ДПП [2]. Що, найвірогідніше, пов'язано саме з законодавчими прогалинами в регулюванні механізму здійснення моніторингових заходів та, як наслідок, застосування відповідальності за потреби. На підтвердження вищезазначеної тези можна навести інформацію Департаменту інвестицій, інновацій та інтелектуальної власності Міністерства

економіки України, який повідомляє, що за даними центральних та місцевих органів виконавчої влади в Україні станом на 01.01.2024 на умовах ДПП укладено 198 договорів, з яких реалізується 22 договори (10 – концесійних договорів, 6 – договорів про спільну діяльність, 6 – інші договори), 166 договорів не реалізується (115 – не виконується, 51 – розірвані / закінчився термін дії), 10 призупинені у зв'язку зі збройною агресією російської федерації [3].

Дійсно, через повномасштабне вторгнення російської федерації деякі проекти ДПП в Україні зупинились. Але питання саме невиконання взятих зобов'язань по проектах ДПП в інших випадках також є актуальним і потребує послідовного підходу до його аналізу та напрацювання ефективних заходів стимуляції й, за потреби, притягнення до відповідальності.

Досить демонстративним є аналіз сторонніх поглядів та думок про проблеми ДПП в Україні. Підсумковий звіт ЄБРР про стан ДПП в Україні в 2017-2018 роках, акцентує увагу на тому, що українське законодавство про ДПП є досить розгалуженим. На думку практиків, йому бракує послідовності, оскільки деякі його положення суперечать іншим законодавчим актам, а в деяких випадках норми, що застосовуються, можуть дублюватися. Існує один набір документів, що регулюють (неконцесійні) ДПП, та інший набір для концесійних ДПП [4].

ЄБРР, зокрема зазначає і такі недоліки законодавчої бази України, як відсутність гармонізації та чіткого розуміння, якої процедури необхідно дотримуватися на кожному етапі проекту ДПП, занадто комплексне (загальне) законодавство, відсутність чіткої методології розрахунку відшкодування при порушенні зобов'язань за договором неконцесійного/концесійного ДПП, відсутність будь-яких податкових чи митних пільг для приватних партнерів при реалізації неконцесійного/концесійного ДПП. Вказується на необхідність гармонізації різних норм законодавства [4].

Хоча неможливо не сказати і про те, що все ж деяких результатів відносно коментарів ЄБРР, сьогодні вже досягнуто. Як то, наприклад, ухвалено

новий Закон України “Про концесію”, який розмежував регулювання концесії та інших форм здійснення ДПП. Було також затверджено низку підзаконних актів щодо визначення концесійних платежів та аналізу ефективності ДПП.

Тож маємо надію що вищевказані проблеми ДПП нормативного характеру будуть поступово долатися і вже найближчим часом ми зможемо відчутти позитивні результати нормотворчої діяльності, зокрема через зростання кількості проектів ДПП. Саме стала і прогнозована регуляторна політика щодо ДПП часто є найбільшою гарантією для інвесторів і, в свою чергу, є одним з факторів підвищення інвестиційного потенціалу держави.

Список використаних джерел

1. Про державно-приватне партнерство : Закон України. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2010, № 40, ст.524. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2404-17#Text> (дата звернення: 15.03.2024).

2. Державно-приватне партнерство як інструмент відбудови України. DOZORRO, Transparency International Ukraine. URL: https://ti-ukraine.org/wp-content/uploads/2023/09/Derzhavno-pryvatne-partnerstvo-yak-instrument-vidbudovy-Ukrayiny_doslidzhennya-TIU.pdf (дата звернення: 17.03.2024).

3. Стан здійснення ДПП в Україні. Міністерство економіки України. URL: <https://www.me.gov.ua/Documents/Detail?lang=uk-UA&id=9fc90c5e-2f7b-44b2-8bfl-1ffb7ee1be26&title=StanZdiisnenniaDppVUkraini> (дата звернення: 18.03.2024).

4. 2017/2018 REVIEW: UKRAINE. European Bank for Reconstruction and Development. URL: <https://ppp-ebrd.com/review.php?country=Ukraine> (дата звернення: 18.03.2024).